

STIHOVIMA KA SJEDINJENJU: TAHMIS ABDULLAHA SALAHUDDINA UŠŠAKIJA BOŠNJAKA NA AL-BUSIRIJEVU POEMU QAŠĪDA AL-BURDA, Berin Bajrić, Orijentalni institut u Sarajevu, Posebna izdanja XLII, Sarajevo, 2015, 210 str.

Djelo *Stihovima ka sjedinjenju: Tahmis Abdullaha Salahuddina Uššakija Bošnjaka na al-Busirijevu poemu Qašīda al-Burda* predstavlja još jedno vrijedno svjedočanstvo o svekolikom bogatstvu bosanskohercegovačke književne baštine. Knjiga je nastala kao proširena i djelomično prerađena verzija magistarskog rada autora Berina Bajrića, a svojevrsan preludij knjizi Bajrić je načinio objavljivanjem više znanstvenih radova u časopisima *Prilozi za orijentalnu filologiju*, *Znakovi vremena* i *Anali GHB*, u kojima je temeljito predstavio poetiku Uššakijeva stvaralaštva.

Abdullah Salahuddin Uššaki Bošnjak je pisac i pjesnik iz XVIII stoljeća, a svoja djela pisao je na arapskom, turskom i perzijskom jeziku. Ovaj pisac sve do nedavno bio je skoro nepoznat bosanskohercegovačkoj znanstvenoj i kulturnoj javnosti. Bajrić je prvi autor koji je objavio znanstvenu monografiju o Uššakiju u njegovom djelu *Tahmis na al-Busirijevu poemu Qašīda al-Burda*.

Uššakijev *Tahmis* Bajrić je u svojoj knjizi predstavio kroz tri cjeline i to: kroz prijevod, stilističku analizu i faksimile originala rukopisa *Tahmisa*.

Na samom početku, zahvatajući iz riznice bosanskoga jezika ponajbolja prevodilačka rješenja, Bajrić je u svom prijevodu i prepjevu *Tahmisa* na bosanski jezik vrlo uspješno prenio svu ljepotu izvornika, te Uššakijeve stihove podastro u punom sjaju i onima koji ne poznaju arapski jezik (17-50).

Nakon što je tekst izvornika učinio potpuno razumljivim i dostupnim svim čitaocima, Bajrić prelazi na stilističku i književnoteorijsku analizu Uššakijeve poeme, koja je podijeljena na nekoliko poglavlja i potpoglavlja.

Prije svega, s obzirom na to da je poema spjevana u pohvalu poslanika Muhammeda, Bajrić je situira u povijesni kontekst žanra kojem ona izvorno pripada, a to je žanr pohvalnice Poslaniku (51-70). Analizirajući stilske odlike Uššakijeva *Tahmisa* Bajrić zaključuje da je jedan od dominantnih stilskih postupaka kojim se pjesnik koristi upotreba figura ponavljanja. Pri tome, iako ponavlja i varira elemente iz al-Busirijeve poeme Uššaki izbjegava svaki vid redundantnosti. Pjesnik se, također, intenzivno koristi figurama naglašavanja i metaforom kada opisuje Poslanika i svoje emocije prema njemu (51-70). Veliki dio svoje analize Uššakijeve poeme Bajrić je posvetio otkrivanju glavnih motiva koji učestvuju u konstituciji glavne teme poslanika Muhammeda. U ovom dijelu knjige Bajrić ukazuje na razumijevanje Poslanika, kod Uššakija i al-Busirija, ali i na upotrebu različitih motiva poput motiva ljubavi,

pohvale, pokajanja, samouniženja, Poslanikovog šefa'ata, Poslanikove svjetlosti i niza drugih manjih, statičnih i dinamičnih motiva koji participiraju u kreiranju glavne teme (71-112). Analizirajući sadržaj poeme, Bajrić također nastoji ukazati u kojoj mjeri i jedan i drugi pjesnik u svojoj poemi prenose odjeke kur'anskih ajeta i misli tesavvufa, te o odnosu između Uššakijevih stihova kao metateksta i al-Busirijevih kao prototeksta. Iako se analiza poeme u cijelosti zasniva na odnosu između dva poetska teksta, Uššakijevih i al-Busirijevih stihova, Bajrić ovaj odnos predstavlja i u kontekstu teorije intertekstualnosti, koristeći se već utvrđenom terminologijom i tipologijom ove teorije, ali i konsultirajući novija istraživanja na ovom polju (113-152).

Posljednju cjelinu knjige čini faksimil izvornika koji Bajrić donosi kao još jedan prilog vrijednovanju i poetičkom situiranju Abdullaha Salahuddina Uššakija i njegovog djela u široke sfere orijentalno-islamske književnosti (153-206).

Značaj objavljivanja knjige *Stihovima ka sjedinjenju: Tahmis Abdullaha Salahuddina Uššakija Bošnjaka na al-Busirijevu poemu Qašida al-Burda* je višestruk, i to ne samo za one koji se bave orijentalno-islamskom književnošću ili starijom bošnjačkom književnošću na orijentalnim jezicima već podjednako i za savremene teoretičare književnosti. Bajrić interpretira Uššakijevo djelo u skladu sa savremenim tokovima povijesti i znanosti o književnosti. Pri tome, na najbolji način kombinira savremene teorije sa teorijama i principima klasične arapske književnosti. Znanstveno utemeljenom stilističkom i književno-teorijskom analizom Uššakijeve poeme zasnovanom na odnosu Uššakijevih stihova kao metateksta i al-Busirijevih stihova kao prototeksta, Bajrić komunicira sa bosanskohercegovačkom književnom tradicijom oslanjajući se na savremene književne teorije, ponajprije teoriju intertekstualnosti i estetiku sličnosti. Takvim pristupom Bajrić dovodi do niza novih, izrazito važnih književnoznanstvenih saznanja, izuzetno značajnih za povijest starije bošnjačke književnosti na orijentalnim jezicima, orijentalne filologije, ali i za savremenu književnu teoriju koja se do sada nedovoljno vezivala za književni rad na orijentalnim jezicima. Knjiga Berina Bajrić na jedan nov, inovativan način oživljava i dinamizira odnos sa književnom tradicijom i uvodi je u savremene tokove književnosti i književno-historijske znanosti.

Iz prepjeva stihova, njihove analize koju autor ne ograničava samo na estetsku dimenziju, već nastoji poentirati i ezoterijsku dimenziju teksta, utemeljenu na višestoljetnoj tradiciji upotrebe prepoznatljivih simbola u tesavvufskom stručnom registru, jasno je da je Bajrić uspio dokučiti najdublje slojeve Uššakijeva teksta, koji je inače teško razumjeti i čija je značenja teško dekonstruirati bez prethodnog poznavanja sufijske misli i tradicije. Stoga, možemo zaključiti da je Bajrić, uz krajnje poštovanje poetske tradicije

orijentalno-islamske književnosti, savremenim znanstvenim diskursom prenio vrijednost i značaj Uššakijeve *Tahmisa*, ali i al-Busirijeve poeme *Qaṣīda al-Burda*.

Dželila Babović